

ХИБРИДНИ ПОДХОДИ ПРИ ЛОКАЛНИТЕ И ГРАДСКИ МЕДИИ

Деница Делчева и Анна Христова
Спец. "Маркетинг"
Икономически университет – Варна,
d.delcheva@ue-varna.bg, anna_hristova@ue-varna.bg

УВОД

Все по-осезателна е негативната тенденция за намаляване на гражданското доверие към българските медии. Това показва индексът за свобода на словото (*World Press Freedom Index, 2020*) на независимата организация "Репортери без граници", която през 2020 година класира България на 111 място от общо 180 страни, като това е дъното на класацията сред държавите членки на Европейския съюз, както и на Балканите. За сравнение, Румъния се нарежда на 44 място в класацията. Според изследване на "Алфа Рисърч" и фондация "Конрад Аденауер", проведено през септември 2018 година ("*Конрад Аденауер*" и "*Алфа Рисърч*", 2018), 63% от българските граждани смятат, че медиите в България са зависими. Само 10% вярват в тяхната независимост. Това показва, че около две трети от аудиторията не възприема масовите медии за достоверен и безпристрастен източник на новини.

Тази притеснителна статистика е следствие от съвкупност от причини, като една от най-значимите е непрозрачната и честа смяна на собственост на медийните групи и произлизащата селективна цензура на информационния поток. Непрозрачност от гледна точка на свързаността на собствениците с различни партийни структури и бизнес организации. Основната причина за лошото класиране на България според "Репортери без граници" са неефективното правосъдие, корупцията и контролът на олигарси и политици върху медиите (*Reporters without Borders, 2020*). Според секторен анализ на Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) от юни 2018 година, за конкурентната медийна среда през периода 2016-2017 е констатирано нарушение по отношение на прозрачността и регулацията на медийния пазар в страната. Отбелязва се препоръка за създаване на регистър за собственост на всички видове медии, които разпространяват съдържание (КЗК, 2018). Въпреки това към момента в България няма създаден такъв.

Докладът *Digital News Report 2019* на Ройтерс Институт и университета Оксфорд (*Reuters Institute, 2019*) показва, че в страни с висок индекс на свобода на словото като Норвегия, Холандия, Германия, градските и локални медии заемат по-значимо място от тези с по-нисък. В тези държави градските и локални медии са основен източник на информация както за работата на местната власт, така и за важни културни и социални събития в региона. Това е предпоставка за увеличаване на доверието към местната власт и развитие на силно гражданско общество.

От критичния обзор, направен по-горе, могат да бъдат изведени няколко важни извода. Първият е, че в България има липса на здравословна медийна среда. От решаващо значение е да се приложи нов подход при естеството за набиране на информация, чрез който да се повиши доверието към медиите, в частност към градските и локални такива. **Обект** на изследване на доклада са градските и локални медии. **Целта** е да се изследва възможността за създаване на благоприятна медийна среда посредством хибриден подход при набиране на източници на информация.

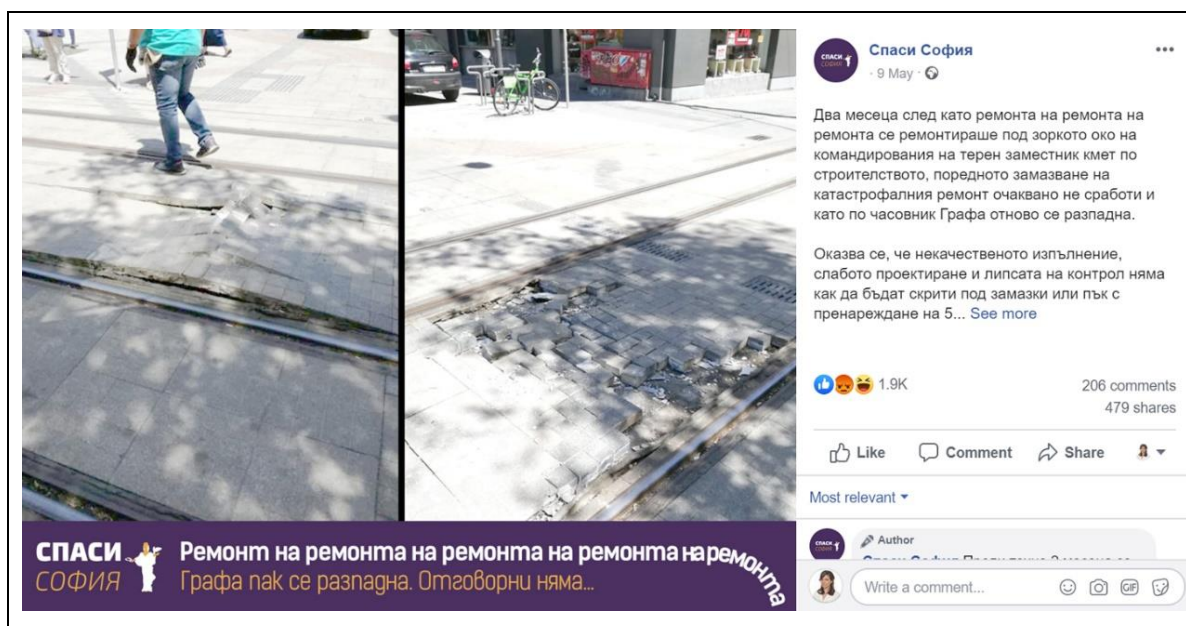
ХИБРИДНИ ПОДХОДИ ПРИ ЛОКАЛНИТЕ И ГРАДСКИ МЕДИИ

Понятието „гражданска медия“ е въведено след 2000 година от Клеменс Родригес (*Rodríguez, 2000*) и бива обозначено като част от алтернативните медии, където широката аудитория има възможност свободно да споделя информация, която става достъпна до всички. Световната платформа Reddit е една от най-големите своеобразни граждански медии самоопределяща се като платформа за агрегация на социални новини, като други социални мрежи също могат да бъдат определени като такива. Според Родригес (*Rodríguez, 2000*) трансформирането на комуникациите от пасивни към активни с участието на обществото и колаборацията между него и информационния поток развиват две основни комуникационни движения – масовите медии и гражданските медии (алтернативни медии).

В контекста на градските и локалните медии, предмет на този доклад, може да се допусне, че всяка градска и/или локална гражданска медия притежава по-голяма релевантност към случващото се в дадения регион, в сравнение с национална или световна такава. Това отрежда на локалните и градски медии от всякакъв вид изключително важна роля. От една страна директният мониторинг над работата на местната власт дава поводи за изсветляване на нейните дейности въпреки факторите, налични и при националните медии – спорна принадлежност, субективност и липса на доверие у аудиторията.

Технологичното развитие и достъп до информация обаче нарушават доминантността на масовите медии и налагат гражданските медии като източник на информация, особено в регионален аспект. Подобен пример е групата „Спаси София“, регистрирана през декември 2014 във Facebook като платформа за споделяне на новини с цел подобряване на градската среда в столицата („*Спаси София*“, 2014). Тази своеобразна гражданска медия има редакционен екип, но допуска без цензура релевантни новини от цялата си аудитория, която към сегашния момент надвишава 90 000 души. Като резултат от работата на тази група, един от нейните основатели, Борис Бонев, бе издигнат през 2019-та година като независим кандидат за кмет на Община София, а към момента е част от общинския съвет на столицата, давайки гласност на редица казуси, именно чрез страницата на „Спаси София“. Хибридният модел на използване на различни информационни източници (официални, обществени, социални) се е превърнал в работещ механизъм в модерната среда на информационна достъпност и разнообразие, даваща гласност на обществото. При подобен вид симбиоза таргетната аудитория се идентифицира с редакционния екип, което влияе позитивно в имиджов аспект. Борис Бонев завършва на четвърто място в изборите за кмет на София през 2019 година и получава значителен одобрителен отзвук в масовите медии вследствие на голямата си обществена подкрепа. Редица репортажи произлизат след публикации в „Спаси София“, като някои от тях довеждат дори до промени в общественения сектор. Подобен пример е оставката на Евгени Крушев, заместник-кмет по транспорта и строителството

в град София през 2019 година, заради пропуски в ремонта на улица "Граф Игнатиев" през същата година.

Фиг.1: Публикация в „Спаси София“ по темата с ремонтните дейности на улица „Граф Игнатиев“ в София.

По модел на „Спаси София“ съществуват редица аналогични структури като страницата „Спаси Варна“, чиято цел в основната си част следва тази на модела си, макар с далеч по-малка успеваемост. Друг аналог на гражданска медия са групите с наименования „Забелязано в (наименованието на дадения град)“ и „Виждам те КАТ (наименованието на дадения град)“, които съществуват за почти всички големи населени места в България и представляват източник на информация за масовите медии. Специфичната им форма позволява на всеки потребител да споделя новини, свързани с различни теми – катастрофи и пътна обстановка, градоустройство и т.н.

Опит за хибриден подход в набирането на информация е онлайн платформата за гражданска журналистика „Аз, репортерът“ („Аз, репортерът“, 2011), собственост на bTV Media Group и анонсирана през 2011 година. Идеята зад тази инициатива е да дава възможност на всеки зрител да споделя новини, разделени в различни категории. Платформата не е особено успешна¹ заради липсата на гражданска активност в нея. Причината за това със сигурност е комплексна, но възприемането на формата като гражданска медия, притежавана от масова медия, се приема с недоверие от страна на потребителите заради цялостното им недоверие към класическите медии.

Възможност за споделяне на новини директно с медията е предоставена и от Нова телевизия, част от Nova Broadcasting Group, които обаче взимат участие в ефирната програмата като кратък анонс в сутрешния блок „Здравей България“ и запълват стартовия слот от 06:20, отново без голям интерес и активност от страна на аудиторията².

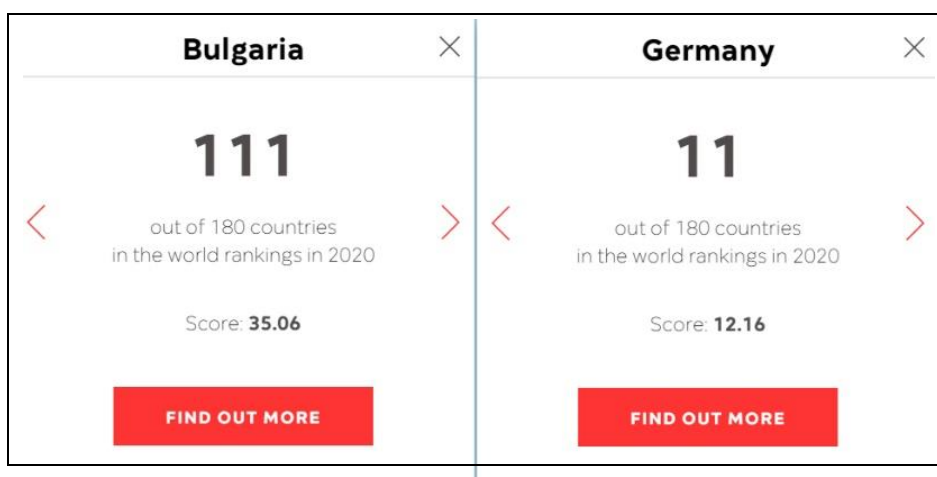
¹ Оценката е направена спрямо активността на страницата и броя на нейните последователи във Facebook (17,059 последователи и последна публикация на 22.11.2019). Линк: <<https://www.facebook.com/azreporterat/>> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].

² Спрямо AVD (Average Visit Duration) индекс от 00:03:01 според Sitechecker. Линк: <<https://sitechecker.pro/>> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].

В допълнение е важно да се отбележи, че съществува тенденция на централизиране на медиите, което може да бъде направено като извод от затваряне на локални такива като телевизия и вестник „Черно море“ през май 2020, редуциране на регионалните редакции на вестник „Труд“ през последните години, намаляване на броя на кореспондентите на националните телевизии – през 2020 година bTV намали от 2 на 1 кореспондентите си за Варна, а Нова телевизия няма такъв в момента.

Ролята на гражданските медии в България е далеч не толкова добре развита както в други европейски държави като Германия например, където съществуват организации, обединяващи гражданските медии, отстояващи тяхната легитимност и имащи за цел да подкрепят и регулират гражданските медии, както и да информират и съветват правителствения и общественения сектор. Такава организация е немското сдружение на гражданските медии „Bundesverband Bürgermedien“. Особено значение в основните принципи на организацията има ролята на гражданските медии на регионално ниво, като сред основните функции е посочено предлагането на местно и регионално съдържание от социално значение („Bundesverband Bürgermedien“, 2020). Вследствие от извоюваната легитимност сдружението организира ежегодни награди за граждански медии в различни категории, което е допълнително доказателство за значимостта им в медийната среда в Германия.

Ролята на гражданските медии във Федералната република обаче е защитена и стимулирана от нормативната уредба, като според регионалния медиен закон на Северна-Вестфалия (2002) всяка частна масова медия (радио) е задължена да предоставя до 15% от ефирното си време на материали, продуцирани с гражданско съдържание (Moser et al., 2008). Сведения за граждански медии (радио) в Германия съществуват от 70-те години на миналия век (Ahlers, 2001, p.29), макар понятието тогава да не е било дефинирано. Първите форми на граждански медии във Федералната република са били локални, което обяснява успеваемостта на форматите, появили се в България през последните години, и липсата на масова активност във форматите, сформирани от масовите медии на национално ниво (от примерите, посочени по-горе в доклада).

Фиг.2: Разликите в индекса за свобода на словото в България и Германия през 2020 според класацията на организацията „Репортери без граници“.

Според авторите на този доклад биха могли да се изведат следните изводи: гражданските медии в чистия им вариант получават отзвук в масовите медии и придобиват социална значимост тогава, когато се наблюдава засилена активност от страна на аудиторията и се превръщат в значим източник на новини, особено в регионален аспект. От своя страна това води до налагане на хибриден подход при използването на източници на информация, който е валиден за всички видове медии – от граждански към масови и от масови към граждански. Обратното твърдение обаче не може да се нарече напълно валидно, заради липсата на доверие към масовите медии. Релевантността на информацията е пряко зависима от близостта с точката на събитието, което отрежда на регионалните и градски медии особено важна роля.

ИЗВОД

Глобализацията и технологиите сформират специфична среда на информираност на масите. Лесният достъп до информация с различен произход възпитава аудиторията в критичност и мнителност по отношение на релевантността и истинността на случващото се във всички сектори на живот. Именно тези фактори, както и засилващото се недоверие към масовите медии в България, дават повод за търсене на алтернативни, хибридни подходи за валидиране на информацията и използване на разнородни източници, включително такива, идващи от граждански медии на локално ниво.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Reporters without Borders, 2020. World Press Freedom Index. Линк: <<https://rsf.org/en/ranking>> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].
2. "Конрад Аденауер" и "Алфа Рисърч", 2018. Проучване за свободата на медиите и доверието в международните институции и държави. Линк: <<https://www.kas.de/documents/281902/281951/KAS+Alpha+Research+Pressemitteilung>> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].
3. КЗК, 2018. Секторен анализ на конкурентната среда на медийния пазар в страната. Линк: <<https://www.cpc.bg/ViewResult.aspx?type=Article&id=6001>> с
4. Reuters Institute, 2019. Digital News Report. Линк: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/inline-files/DNR_2019_FINAL.pdf> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].
5. Rodríguez, Clemencia, 2000. Civil Society and Citizens' Media: Peace Architects for the New Millennium. In Karin Wilkins (ed.) *Redeveloping Communication for Social Change: Theory, Practice, Power*. Boulder, CO: Rowman & Littlefield.
6. Bundesverband Bürgermedien, 2020. Ziele der Bundesverband Bürgermedien. Линк: <<http://www.bvbm.eu/aufgaben/>> [Дата на последно отваряне: 20 май 2020].
7. Moser, Heinz et al., 2008. *Jahrbuch Medienpädagogik 7: Medien. Pädagogik. Politik*. Wiesbaden: GWV Fachverlage GmbH.

8. von Danwitz, Katrin, 2006. Soziologische Aspekte der Entstehung der Bürgermedien und Motive innerhalb eines Senders wie "Oldenburg eins" aktiv zu werden. Nordstedt: GRIN Verlag.
9. Ahlers, Pado, 2006. Zur Entwicklung der Medienrezeption Jugendlicher und junger Erwachsener als Hörfunkproduzenten des "Offenen Kanal". Nordstedt: GRIN Verlag.